

انسان با روزه داری به نوعی شهود درونی نسبت به خویشتن خویش می‌رسد

رئیس پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: در ماه رمضان انسان به نوعی خودیابی و خودشناسی عمیق تری دست پیدا می‌کند...

رئیس پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: در ماه رمضان انسان به نوعی خودیابی و خودشناسی عمیق تری دست پیدا می‌کند و با قطع تعلقات به خوردن و آشامیدن و شهوتها و لذتهای جسمانی مجال پیدا می‌کند که حقیقت وجودی خود را بیشتر کشف کند و به نوعی شهود درونی نسبت به خویشتن خویش برسد. حجت‌الاسلام والمسلمین علی ذوعلم رئیس پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در گفتگو با خبرنگار مهر در مورد اینکه نقش ماه رمضان در تغییر سبک زندگی یعنی حرکت به سوی سبک زندگی اسلامی چیست، گفت: اساساً اسلام با احکام دینی ای که وضع می‌کند و با مقرراتی که در عرصه ارتباط بین انسان و خدا و انسان با خلق خدا تنظیم می‌کند یک سبک زندگی دینی را تأسیس می‌کند. در حقیقت نقش دین برای سبک زندگی دو نقش متفاوت و مکمل است.

وی ادامه داد: یکی اینکه بعضی از ابعاد زندگی انسان را جهت می‌دهد و چارچوب و سبک و روش تازه ای را برای او بنیان می‌گذارد. دوم اینکه آن روشهای رایج را اصلاح می‌کند و مورد ارزیابی قرار می‌دهد و موجب تعالی آنها می‌شود. در میان احکام شرعی ما روزه نقش اصلاح زندگی را دارد هم پایه گذاری و تأسیس ابعادی از روش زندگی انسانهاست. در ماه رمضان و روزه داری همان طور که در روایات آمده چند اتفاق می‌افتد.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تصریح کرد: اول اینکه انسان به نوعی خودیابی و خودشناسی عمیقتری دست پیدا می‌کند و با قطع تعلقات به خوردن و آشامیدن و شهوتها و لذتهای جسمانی مجال پیدا می‌کند که حقیقت وجودی خود را بیشتر کشف کند و به نوعی شهود درونی نسبت به خویشتن خویش برسد.

وی با بیان اینکه جهت دوم این است که نوعی خودآگاهی اجتماعی برای انسانها رخ می‌دهد، گفت: خودگرستگی و تشنگی که در روزهای ماه رمضان رخ می‌دهد به عنوان فرصتی برای پی بردن به نیازها و چالشهای اقتصادی و اجتماعی نقش ایفا می‌کند. به خصوص اقشار متوسط و مرفه به درد و رنج و کاستیهای طبقه پایین جامعه و کسانی که دچار فقر و گرسنگی هستند پی می‌برند. بنابراین مسئولیت شناسی اجتماعی ارتقا پیدا می‌کند.

وی تأکید کرد: سومین جهتی که اتفاق می‌افتد تعمیق و تعالی ارتباط انسان با خدای متعال است که از طریق تلاوت قرآن و خواندن دعاها و راز و نیاز با خدا و خواندن نماز شب و نمازهایی که در شبهای ماه رمضان توصیه شده رخ می‌دهد. در حقیقت همه ارتباطات انسان با خودش و خدای متعال و خلق خدا در ماه مبارک رمضان به تثبیت و تعالی دست پیدا می‌کند. فراتر از اینها زمینه های ارتباط با خلیفه خدا و تعمیق شناخت ولایت و امامت در ماه رمضان فراهم تر می‌شود؛ به خصوص با پیوندی که در شبهای ماه رمضان بین ارتباطی که با خدا و ارتباط با امیرالمؤمنین(ع) ایجاد می‌شود هم جهت دیگری است که به آن پیامدها و کارکردهای ماه رمضان اضافه می‌شود.

حجت‌الاسلام ذوعلم ادامه داد: مجموع این جهات روش جدید را پایه ریزی می‌کند مردم در ماه رمضان یک برنامه خورد و خوراکشان و کارشان و عبادتشان تغییر پیدا می‌کند و یک نوع تمرین برای تعالی بخشی به زندگی ایجاد می‌شود. در حقیقت روزه در ماه رمضان، معجزه الهی است و حرمت و جایگاهی که ماه رمضان دارد میدان فعال و اثرگذار و همگانی برای خودسازی و خودیابی و خودپالایی اجتماعی است که خوشبختانه در همه جوامع اسلامی علیرغم همه کاستی هایی که ما مسلمانان داریم ولی این ابداع خداوند متعال و عنصر ماه رمضان و روزه توانسته اثرگذار باشد.

وی افزود: جامعه ای که بیشتر به حکمت و فلسفه و حقیقت ماه رمضان توجه کند بیشتر بهره برداری خواهد کرد، حتی در جمع ها و جامعه های مسلمانی که زیاد هم به اسلام معرفت عمیقی ندارند ولی به طور خودکار گویا که فرایند ماه رمضان به عنوان اهرمی تأثیرگذار و ارتقادهنده، اثربخشی خود را دارد؛ هر چند که ممکن است این اثربخشی برای بعضی از مسلمانان چندان ملموس و خودآگاه نباشد.

حجت‌الاسلام ذوعلم در مورد اینکه نقش روزه داری و سایر اعمال ماه رمضان در تهذیب نفس و خویشتن داری چیست، چگونه می‌توان از این فرصت برای خویشتن داری و بالا بردن تقوای الهی استفاده کرد هم یادآور شد: یکی از اثرات روزه داری، تعمیق خودشناسی، خودیابی و حذف آن عوامل اخلاکگر در روند خودشناسی است. در زندگی روزمره عوامل مزاحم برای ارتباط زیاد است. عوامل مختلف موجب غفلت ما از خویشتن خودمان می‌شود. گاهی ما به مسائل درجه سوم و چهارم زندگی بیش از مسائل درجه اول اهمیت می‌دهیم. ماه رمضان این فرصت را فراهم می‌کند که خودیابی و خودپالایی در ما نقش درجه اول را پیدا کند و انسانها مقداری بیشتر به خودشان بیردازند و درباره خودشان تعمق کنند.

رئیس پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی عنوان کرد: ماه رمضان تمرینی است که بعد از این ماه در مواجهه با عوامل بیرونی و مولفه های تأثیرگذار در فرایند زندگی با ملاحظه بیشتری برخورد کنیم؛ اجازه ندهیم که هر عامل بتواند سرزده و بدون مدیریت ما، در وجود ما تأثیرگذار باشد. این مسئله مهم است. مسئله امروز مسئله مواجهه با آنهاست. فناوریها و نظامات جدید زندگی و اقتضائات زندگی ماشینی موجب شده که عواملی در وجود ما ورود و نفوذ یابد بدون اینکه ما آنها را مطالعه کرده باشیم و بدون اینکه آنها با ما هماهنگ کرده باشند.

وی بیان داشت: در حقیقت امروز مدیریت انسانها بر خودشان به ضعیفترین حد خود رسیده است و این خطر بزرگی برای

معنویت و تکامل و ارتقای انسانهاست. در ماه رمضان فرصت رصد و توانمندی بیشتری در انسان ایجاد می شود تا بتواند این عوامل را مورد بازشناسی قرار دهد و تمرین کند که چگونه زمام و مدیریت خود را خودش به دست بیاورد و آن عوامل مزاحم نتواند در روند تکاملی انسان اخلال ایجاد کند. این وجه بسیار عظیمی در ماه رمضان است که امیدواریم در همه جوامع اسلامی و در جماعات مسلمانان که در غیر کشورهای اسلامی هستند و به ویژه در جامعه اسلامی ما که معارف دینی و پشتمانه قرآن و اهل بیت (ع) پشتمانه عظیمی به آن داده برای درک عمیقتر این دستاوردها و رهاوردها بتوانند بیشتر و عمیقتر محقق شوند.

وی در مورد اینکه چگونه می توان این تغییرات مثبت را بعد از ماه رمضان هم در طول سال حفظ کرد و از دست نداد، افزود: هر مقدار که رمضان را جدی تر بگیریم و به آنچه که در عمق این ماه است بیشتر بپردازیم و با تفکر و با اندیشه در فلسفه و حکمت این ماه خودمان را در این چارچوب بیشتر قرار دهیم با خودآگاهی و با شوق در این ماه سیر و سلوک داشته باشیم؛ نتایج و دستاوردهای این ماه هم، ماندگارتر خواهد بود.

ذو علم تاکید کرد: در جامعه ما روزه داریها در یک سطح نیست. بعضیها روزه داریشان از سر تکلیف الهی است با یک نگاه نه چندان مثبت به این تکلیف، بعضیها در حد بالاتری هستند و سعی می کنند این تکلیف را مشتاقانه بپذیرند ولی گروه سومی هستند که اساساً روزه را تکلیف نمی دانند بلکه یک تشریف تلقی می کنند که خدای متعال فرصت و اجازه داده است که در مسیر عبودیت بیشتر گام بردارند و در مسیر خداشناسی و خود شناسی بیشتر قدم بگذارند. این گروه سوم وقتی با این شوق و با علاقه در این ماه حضور معنوی پیدا می کنند و روح خودشان و همه وجودشان را در روزه داری شرکت می دهند و تنها روزه تک بعدی را به عنوان وظیفه به آن نگاه نمی کند اینها قطعاً دستاوردهایشان قوی تر خواهد بود.

این محقق و نویسنده کشورمان یادآور شد: بنابراین کیفیت مواجهه ما با ماه رمضان و روزه و روزه داری و عمیق بودن و حکمی بودن و فکورانه بودن حضور ما در ماه رمضان همراه با عاشقانه و عابدانه حضور داشتن، می تواند دستاوردهای رمضان را برای ما تعمیق کند و حقیقتاً باید این دست یافته های ماه رمضان با جان ما عجین شود و بعد از ماه رمضان هم از ما جدا نشود.